

שנייה חסידים

ליקוט דברי תורה והנהגות מפי ספרים וסופרים
מרבתינו הקדושים מאמשינאו

פרשת פינחס תשפ"ד ♦ גליון קפ"ח

שיחות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

והאזנת למצוותיו

לְאֹזְנֵי מִשְׁפַּחַת הָאֹזְנֵי (כו, טז). משפחת אזני לא הוזכרה במנין יוצאי מצרים. וברש"י, אומר אני שזו משפחת אצבון, ואיני יודע למה לא נקראת משפחתו על שמו. ובאור החיים הק', תמה על דברי רש"י איך כתב דבר שאין לו טעם ואינו מופיע בחז"ל, אך בהמשך דבריו כתב שמצא כן בפסיקתא ש'אזני זה אצבון, והוא מלשון 'אצית והאזין', כלומר שהוא גם כן מענין שמיעת האוזן, וכותב האוה"ח הק', שרוח הקודש הופיע בו ברש"י, וכיון אל דברי חז"ל מדעתו.

הרה"ק מרוז'ין זי"ע ביאר למה נקראה משפחה זו בשני שמות, על פי מה דאיתא בגמ' (כתובות ה.) שאצבעותיו של אדם משופות כיתדות, שאם ישמע דבר שאינו הגון, ניח אצבעותיו באזניו, ע"כ. ועל כן, אותו אצבון, בהיותו בארץ מצרים, שהיא מקום מלא טומאה, היה רגיל לאטום אזניו באצבעותיו, כדי לשמרן, ולכן נקרא אז שמו 'אצבון'.

וכפי שסיפר כ"ק אדמו"ר זצלה"ה, בענין הזהירות מלשמוע דברים טמאים, שהרה"ק מסאדיגורא זי"ע (ר' אברהם יעקב בן הרה"ק מרוז'ין. נסתלק בשנת תרמ"ג) ה' חלש מאוד כיון שישב בתפיסה, וסמוך להתפיסה היה בית תיפלה והי' מנגנים שם לעבו"ז, על כן היה תוחב בחזקה את אצבעותיו לתוך אוזנו, כדי שלא ישמע קול טומאתם, ומתקופה זו נגרה לו סבל לכל ימיו.

כמו כן, בעת המלחמה כאשר הגיעו פליטים רבים ליאפאן, נפגשו הרבנים עם ראשי השלטון, ולאחר הפגישה, רצו ראשי השלטון שקבוצת הרבנים ידברו בעניני דת עם שני כמרים יפאניים, ואז הזהיר דו"ז הרה"ק רבי שמעון שלז' זי"ע, שישתדלו לא לשמוע את דברי הכמרים אף שאין מבינים את שפתם, כיון שדיבוריהם לבד כבר מזיקים לנפש. (אולי הזהיר רק את אלו שלא היו חייבים להיות שם מצד גזירת השלטון).

על כל פנים, אחר כך, כשזכו משפחת אצבון להכנס לארץ ישראל, שהוא מלא קדושה, אזי הסירו את מנהגם לאטום אזניהם באצבעותיהם, ואדרבא פתחו אזניהם כדי שישמעו דברים שבקדושה, לפיכך נקראו מעתה 'אזני', עכד"ק.

וכששומעים דיבורים קדושים הרי זה משפיע על כל הגוף כדאי' במדרש (האזינו י, א) רבי לוי אמר, האוזן לגוף כקינקל לכלים, היינו ככלי הזה שמעשנים עליו את הבגדים, וכשנותן מוגמר תחתיו, כל הבגדים מתעשנים יחד, כך מאתים וארבעים ושמונה איברים שבאדם, על ידי האוזן כולן חיים, שנאמר 'שמעו' ותחי נפשכם.

(מתוך קידושא רבא פר' פינחס תשפ"ב)

דברות קודש

ממות לחיים

פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרָן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיב אֶת חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (כה, יא).

שמעתי מפה קודש אדמו"ר [הרר"ב] מפרשיסחא ז"ל שפירש, שהשיב האותיות 'חמת'. כי כשכותבים 'חמת', נמצא שאותיות 'מת' מחוברים, ואותיות 'חי' נפרדים. והוא - פינחס - השיב ונגעה להיפוך. (רמתים צופים, בשם הרבי ר"ב מפשיסחא)

השיב את כח הגבורה

פִּינְחָס בֶּן אֶלְעָזָר בֶּן אֶהֱרָן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיב אֶת חַמְתִּי מֵעַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאֹתִי בְּתוֹכָם וְלֹא כְלִיטִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאֹתִי (כה, יא).

ונראה בהקדם דברי הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב זי"ע, שפירש על ענין בלעם הרשע שאמר מה אקוב לא קבה אל ומה אזעום לא זעם ה', עפ"י דברי הגמ' (ברכות ז.) וא-ל זועם בכל יום, וכמה זעמו, רגע וכו' דעו כמה צדקות עשיתי עמכם, שלא כעסתי בימי בלעם הרשע, שאלמולי כעסתי, לא נשת"י משונאיהם של ישראל שריד ופליט, עכ"ל הגמ'. ופירש שבכל יהודי יש כח של אהבה ולעומת זה כח הגבורה, ובלי הכח של גבורה היה יכול ליפול לידי תאוות רעות, וכח ההתגברות בישראל בא מכח אותו רגע שהקב"ה זועם בכל יום, וממילא כיון שבאותן הימים לא זעם ה', החלו בני"י ליפול בעצת בלעם שהחטיאם בבנות מואב. ועל ידי כח קנאותו של פנחס החזיר את היראה בישראל, ובזה התגברו על יצרם, והפסיק החטא בישראל עכד"ק.

ולפי דבריו הק' יובן לשון רש"י (כאן) בנקמו את נקמתי, בקצפו את הקצף שהיה לי לקצוף, ע"כ. דהיינו אותו הרגע שהקב"ה זועם בכל יום. והנה פנחס בקנאותו עשה שני דברים, א. שפעל כח הגבורה בתוך ישראל ועי"ז נפסק החטא בישראל. ב. שהשיב חרון אף ה' בבחי' אם יש דין למטה אין דין למעלה. ובזה יובן כפילות לשון הפסוק 'השיב

את חמתי מעל בני ישראל', דהיינו שפעל כח הגבורה בתוך ישראל, בקנאו את קנאתי 'בתוכם', שהכניס הקנאה בתוכם ודו"ק, ואח"כ כתיב ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי בבחי' אם יש דין למטה אין דין למעלה.

(כ"ק מרן אדמו"ר זי"ע)

המחלוקת גרועה מהכל

אֲבִינוּ מֵת בְּמִדְבַר וְהוּא לֹא הָיָה בְּתוֹךְ הָעֵדָה הַנוֹעָדִים עַל ה' בְּעֵדַת קָרַח כִּי בְּחַטָּאוֹ מֵת וַיָּבִיט לֹא הָיָה לוֹ (כו, ג).

לכאורה צ"ב טענת בנות צלפחד, הרי אביהם מת בעוון חילול שבת שהוא בסקילה (ראה שבת צו:), ומה הועילו באמרן 'והוא לא היה בעדת קורח'? אלא 'ווייזט זיך אויס אז מחלוקת איז ערגער פון אלעס"...

(הרה"ק רבי יצחק זי"ע)

פעם נכנס חתן אצל רבינו וביקש הימנו להשתתף בשמחתו ורבינו נענה לו. לאחר שיצא פנה אחד המשמשים לרבינו ושאלו על מה ראה ככה להיענות להצעתו של החתן, הלוא אינו בא אף פעם להסתופף בצלו. רבינו נזדעזע כולו, וראו אותו כולו נרעש, וכה אמר "הלוא זהו מחלוקת! כיון שהוא אינו בא אלי, אף אני לא אלך אליו!", והוסיף לדבר בגנות המחלוקת כי היטב חרה לו.

בכלל, בכל עת כשהיה מדבר בגנות המחלוקת היה מתבטא בחריפות גדולה, ופעם אף התבטא: "ווען נישט מחלוקת וואלט דער רשע ימ"ש נישט גיהאט קיין שליטה אויף יודען, און וועגען דעם אין אונגארען וואס מחלוקת איז נישט גיווען אזוי גרויס, איז זיין כח דארט נישט גיווען אזוי שטארק און אסאך מער יודען האבען זיך גיראטעוועט".

ופעם אמר רבינו ז"ל: שלעתידי לא יהיה מחלוקת ולא יהיה קינאה ושינאה וכדו' וזה בעצמו יהיה גן עדן, ואין אנו צריכים לפירושים איך לעתידי יהיה כגן עדן, דזה עצמו שישראל יהיו באהבה ואחזה וריעות יהיה כגן עדן.

בדרכי רבותינו

הרה"ק רבי דוד מקאצק זי"ע | יומא דהילולא כ"ב בתמוז

הצנע לכת

השבוע (כ"ב תמוז) הוא יומא דהילולא של הרה"ק רבי דוד מקאצק בן הרה"ק מקאצק זי"ע, לאחר הסתלקות אביו עברו חלק מהחסידים לחידושי הרי"ם, וחלק המשיכו לנסוע לקאצק.

אחד מחשובי החסידים שהמשיך לקאצק היה החסיד הנודע ר' אלעזר ביאלעסטאקער, אך כיון שבתחילת דרכו של הרבי החדש, התעטף הרבי בחומה של שתיקה, על כן לא יכלו לעמוד על סודו, ר' אלעזר לא אמר נואש והתחיל לעקוב אחר דרכיו והנהגותיו, ואף היה שואל את בני הבית על תהלוכות הרבי, כשהרבי הבחין בכך אמר לו בבת צחוק, דאי' כשבאו המלאכים אל אברהם ושאלו איה שרה אשתך, ענה להם אברהם, הנה באוהל, ורש"י מוסיף, צנועה היא. ולכאורה מה הוסיף רש"י בזה, אלא כאשר שמעו המלאכים את שמע אברהם ביקשו להכירו, על כן רצו לבחון בביתו את הנהגותיו, על כן ענה להם, צנועה היא, וגם כאן לא תגלו כלום.

ולדבקה בו

כ"ק אצמור"ר זצלה"ה סיפר, שהי' נער מתנגד אחד, שהי' דרכו לשהות בין החסידים, ואח"כ היה הולך לפני חבריו המתנגדים, ועשו ליצנות מהחסידים. וכשכבר לא הי' לו מה לספר, החליט להצטרף לנסיעה לרבי ולהביא משם סחורה חדשה. באותה העת התארגן בקאצקער שטיבעל קבוצת חסידים לנסיעה לרבי הרה"ק ר' דוד מקאצק, ובראשם ר' אלעזר ביאלעסטאקער, מתנגד זה הצטרף לקבוצה, ונסע עימם לקאצק, כבואם שמה ראה חבורת חסידים שותים לחיים מהבקבוקים, וכך שתו כל הלילה, וקודם אור הבוקר קם 'אלעזר' (כך קראו אותו אצל החסידים, ואצל המתנגדים קראו לו ר' אלעזר כיון שהי' גדול בתורה) וראו על הליכתו שהגיע לידי שכרות, עתה חשב הנער שהגיע העת שידבר דברים לא טובים, אך כאשר ניגש קרוב שמע לתדהמתו, איך שאומר בהתלהבות ו"לדבקה בו, וכי אפשר לדבוק בו והלוא אש אוכלה הוא" בהברה הליטאית שהי' מעיר ביאלעסטאק, "אלא הדבק בחכמים ובתלמידיהם" ואח"כ חבט שוב ראשו בהכותל ואמר "פוער די זאגסט עס נאר, די פארשטייט נאך נישט..." וכל זה היה הכנה לפני שנכנס לרבו, בראותו כל זאת, אמר המתנגד בהתפעלות, שאף היה מסכים למשכן את בגדו העליון, כדי להשיג עוד משקה לר' אלעזר, וכמובן שזה המתנגד כבר נשאר כחסיד מן המניין בקאצק.

ובלבד שיכוון ליבו

פעם ראה כמה חסידים שמזלזלים באחרים שאינם בדרגתם, כגון אלו שטרודים על המחיה ועל הכלכלה ואינם מצליחים להקדיש את רוב ימיהם לתורה ולחסידות, אמר להם הרבי, בוודאי אתם זוכרים את דברי רש"י ז"ל, (ויקרא א, יז) נאמר בעוף ריח ניחות ונאמר בבהמה ריח ניחות, לומר, אחד המרבה ואחד הממעיעט ובלבד שיכוון לבו לשמים. בפשטות הכוונה שגם הממעיעט טוב אם כוונתו לשמים, אך זה אינו, שכן הממעיעט יודע בעצמו את מך ערכו ושצריך לכוון לבו לשמים, אבל זה המרבה, הרי חושב שאין כמותו, עליו נאמר ובלבד שיכוון ליבו לשמים. כ"ק אצמור"ר זצלה"ה סיפר שאביו הרבי מקאצק שיבח מאד את בנו, וכך אמר עליו "ער קען דעם חובת הלכות, נישט דעם געשריבענעם". היינו שמרגיש בליבו את חובת האדם בעולמו.

להחזיק הקדושה מהאבות

פעם ביאר מה שנאמר ביעקב אבינו כשהגיע לחרון אמר אפשר עברתי על מקום שהתפללו אבותי ולא התפללתי בו, יהיב אדעתיה למהדר קפצה לו הארץ וזהו ויפגע במקום, הוא הר המוריה. ולכאורה למה לא נעמד שם מלכתחילה, אלא מתחילה חשב שאינו ראוי לפניו להתעכב במקום קדוש כזה, וכי איך יעמוד במקום אבותיו הקדושים, אבל אח"כ כשנעתק משם, יהיב דעתיה למיהדר, כי התיישב בדעתו כי אם לא יהיה שם אזי יפול כל הענין, ולא יהא מי שיחזיק הקדושה מאבותיו, על כן חזר לשם, וחשב שעל כל פנים יהיה כ'נס על גבי הענק', ומיד דיהיב דעתיה למיהדר, קפצה לו הארץ.

כי רצו עבדיך את אבניה

אצל נכדי בית קאצק בער בהם באופן מיוחד אהבת ארץ ישראל, בנו הרה"ק ר' חיים ישראל מפילאוו כותב באמצע ספרו 'שלום ירושלים' בזה"ל, אני זוכר בימי שחרותי היו יושבים זקנים וישישים זי"ע והיו מספרים בענין ארץ ישראל, ואמר אחד מהם שאדמו"ר הקדוש הרבי ר' בונם מפשיסחא שאל - בעת שהתחיל השר מונטיפיורי מלונדון להתגדל ולהתפרסם בעולם - לסביביו, מדוע לא יקנה השר הזה את ארצנו מיד תוגרמה (הטורקים), ענה אחד המיוחד, מה יעשה בה אם יקנה, כי לא נפקדנו מפי השי"ת לעלות ולשוב עליו ברחמים, וענה בפה קדשו ז"ל אל נא תאמרו כן, אם תצא הארץ מידיהם ויבוא ליד ישראל, קרוב קרוב לנו הישועה לבוא, ותקומה טובה יהיה לנו במהרה בימינו אמן.

(מתוך שיחת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א. אחר הבדלה פרשת פינחס תשפ"ב)

הליכות והנהגות

מספר המנהגים 'משמרת הקודש' ומכתבי חסידים

תפילת ליל שבת

מרן הרה"ק רבי יצחק זי"ע נהג לומר ברכת מעין שבע אף כשהתפלל קבלת שבת עם מנין בביתו.^א כשהיה מרן זי"ע ש"ץ, היה כורע ומשתחוה באמירת 'ברוך אתה' ברכת מעין שבע, כמו בתפלת שמונה עשרה.^ב בסוף תפלת ערבית בליל ש"ק היה אומר "מדמור לדוד" ו"עלינו" בלי קדיש וברכו ביניהם.^ג

- בשו"ע (או"ח רסח, י) מבואר שאין אומרים ברכת מעין שבע אלא במנין קבוע אך לא כשמתפללים לפרקים בביתם. ודעת המג"א (שם סק"ד) בשם הרדב"ז שבמקום שנהגו לאומרה אין למחות בידם וכן פסק בשו"ע הרב (שם, ט"ז). ובכף החיים (שם סק"ג) הביא בשם הבן איש חי (פרשת וזרא אות י) שעפ"י קבלה יש לאומרה אפילו במנין שאינו קבוע.
- בשו"ת זכר יהוסף (סי' צ') הביא שמצא במנהגי רבי אייזיק טירנא (רבו של המהרי"ל) שכתב ושוחין במגן אבות, יעו"ש.
- בשולחן הטהור (קאמארא, סי' קלג) כתב שלמנהג האשכנזים אין אומרים ברכו אחר מעריב, וכן נהגו מרן הבעש"ט ותלמידו הרה"ק מזלאטשוב, וכן נהג הרה"ק הרבי מלובלין. סיפר מרן זי"ע שאביו הרה"ק רבי יוסף זי"ע היה לומד עם בניו בליל שבתות בין תפלת מעריב לקידוש שלש שעות רצופות, ובמשך זמן זה הספיקו ללמוד רק קטע גמרא תוס' ומהרש"א בעיון, והיו מן החסידים "וואס האבען זיך מיטגעכאפט" (שהשתתפו בלימוד השיעור).